

DE CONSOLIDATIE VAN DE BESCHILDERDE BALKENZOLDERING IN HET HOFJE VAN BIJLEVELD IN ALKMAAR

Volgens op 9 april jl. door de Stichting Woonwaard Noord-Kennemerland aan ons verstrekte opdracht, zijn door het ICN in Amsterdam de pigmenten en de bindmiddelen die in de schildering voorkomen onderzocht, nadat een offerte van dat werk door ons was geparafeerd. Op 13 mei zijn de benodigde verfmonsters genomen. Het onderzoek is vervolgens in Amsterdam uitgevoerd en vastgelegd in het rapport van het ICN;
Materiaaltechnisch onderzoek naar de verflagen van de beschilderde balkenzoldering in het Hofje Bijleveld te Alkmaar, gedateerd 8 juli 2004.

De conservering van de zoldering heeft de Stichting ons opgedragen op 28 mei jl. De uit te voeren werkzaamheden waren omschreven in ons verslag met advies van 3 april jl. Daarin was ook het laboratorium-onderzoek bepleit. De conservering is uitgevoerd in de maand juli en voltooid op de 27- ste.

Voor de conservering was het vooral van belang dat door het onderzoek werd vastgesteld dat het poeierende blauwgrijs inderdaad smalt is en het bindmiddel dierlijke lijm. De schildering is dus altijd mat geweest en de verpoeiing van het blauwgrijs is dus inderdaad te wijten aan het smalt dat bezig is uit het verouderde bindmiddel los te raken. Er moest daarom een fijn te verstuiven fixatief worden gekozen dat geen glans of verdonkering achterlaat.

Bij nadere beschouwing bleek de tekst op de doek die de naakte man op het paard vasthoudt aldus geschreven: • **Godt is mijn toevlucht**
ANNO 1621 •

De bovenkant van de gothische h in “toevlucht” is vrijwel weggevallen zodat deze eerder voor een g gehouden was.

Toen vast kwam te staan dat het plafond in het zicht zal blijven, hoewel een restauratie voorlopig moet worden uitgesteld, hebben wij besloten enige storende beschadigingen te herstellen en erg in het oog springende hulpconstructies door nettere oplossingen te vervangen.

De uitgevoerde werkzaamheden

(wat afwijkt van de opgave in het verslag van 3 april en de extra handelingen staat in cursief)

- aanvoeren en opbouwen van rolsteiger, overbrengen van compressor, stofzuiger, zaagmachine, gereedschap en te verwerken materialen,
- verwijderen van de *ophangpunten* van het raamwerk van het systeemplafond (*het raamwerk werd tevoren door de eigenaar zelf afgevoerd*).
- verwijderen van achtergebleven spijkers van het stucplafond dat al vroeger was verwijderd,
- verwijderen van gemorste specie en muurverf nabij de muren en vroegere tussenmuren,
- verwijderen van stof en spinrag met zachte borstel en stofzuiger,
- *nadere inspectie van zoldering ter plaatse van de balkkoppen waarvan één verrot bleek (kop aan straatzijde balk naast linker strijk balk),*
- *verwijderen van tegen de balken gespijkerde steunklossen onder losgezaagde planken,*
- *maken en bevestigen van vervangende eiken klossen met naar beneden toe taps tenietlopend profiel (foto3),*
- *verwijderen van de rommelige deklatten ter plaatse van de vroegere stookplaats,*
- *maken en bevestigen van een vervangende ondersteuning van eiken latten, geprofileerd als de nieuwe klossen, en nu strikt volgens de omtrek van de verdwenen schoorsteen geplaatst (foto 4),*
- *vullen met naaldhout van het afgespleten gedeelte in de planken tussen de afgeschaafde balk en de balk ernaast direkt boven het groen boven het vogeltje met rode hals),*
- *Vullen met naaldhout van het afgespleten gedeelte in de plank met de papagaai links van de datering (foto 1),*
- *verwijderen van de omtimmering van secundair gebruikte planken om de balk die schuin tevoorschijn komt uit de wand boven de doorgang naar de keuken,*
- *verwijderen van soortgelijke latten boven tegen de andere wandvlakken,*
- *met naaldhout vullen van de sleuven die in de balken waren gehakt voor de bevestiging van het inmiddels niet meer aanwezige bovenste deel van de tussenwand (foto 4),*
- *bijkleuren van genoemde reparaties met gouache-verf,*
- -verstuiven van het fixatief met gebruikmaking van verfpistool en in de tuin geplaatste compressor,
- *wegwerken lichte toon van uitgeslagen partijen in de schildering rondom de vogels door middel van plaatselijke doordrenking met het fixatief,*
- demonteren van de steiger en afvoeren van steiger, alle gereedschap en ander materiaal.
- *bijkleuren van de inmiddels in opdracht van de eigenaar door een aannemer vernieuwde balkkop met gouache-verf.*

Om te voorkomen dat dampen uit de keuken naar het plafond trekken en daarop neerslaan, zou een afscherming aan de bovenkant van de doorgang worden gemaakt en een afzuiging worden gemonteerd.

Gebruikte materialen

Als fixatief is gebruikt Mowilith 35/73, een kunsthars op basis van polyvinylacetaat, opgelost in ethylacetaat, verdund 1 : 7 in een tevoren gemaakt mengsel van 7 delen isopropylalcohol en 1 deel water.

Voor het bijkleuren van de reparaties is gouache-verf van Windsor&Newton gebruikt opdat deze tijdelijke aanpassing bij een toekomstige restauratie gemakkelijk kan worden verwijderd.

Uitvoerenden

De reiniging van de zoldering en het opbrengen van het fixatief heeft Edwin van den Brink uitgevoerd.

De reparaties in hout zijn uitgevoerd door Ramses Hertman en Edwin van den Brink, Barbara Susijn heeft de reparaties bijgekleurd.

Het overbrengen van steiger, gereedschap en materiaal gebeurde met vereende krachten. Dit verslag is opgesteld door Willem Haakma Wagenaar.

Amsterdam 30 augustus 2004